

POSESTRIMSTVO.

STANKO MAJČEN.

»Hvala Vam... Moram k Šani. Ali greste z menoj?«

Trepalnice na očeh, svilene, dolge, na koncih mogočno vzvihnjene trepalnice, roke v naročju, bele, bisernobeke roke — molk.

»Na stopnicah ni luči, to je res... ali greva skupaj?«

»Ne!«

To je zadrega. Čista, pristna, rdeča zadrega. Kakor gozdna jagoda pod praproto, ko jo ugledaš in ugleda ona tebe —

Vržem klobuk na mizo in sedem.

»Tedad kaj, kako... Kako dolgo že — sta si navzkriž?«

»Ni me užalila, nisem je užalila jaz. To tako pride nepoklicano pri njej in traja osem dni... Pa če že hočete vedeti vse, sitnež: Kadarkoli potrkam tam, mi pride odpirat sama in na prvi besedi poznam, da sem ji dobrodošla. Tisti prvi izraz na licu, in kako stopi k meni in kako me spremi v sobo — to je skrivnost le dveh oseb, ki se ljubita popolnoma. Saj ni treba, da mi kaj reče v pozdrav. Kako seže po kljuki, kako odpre vrata — na tem je. Zakaj to je duša, ki jo poznam in ki jo iščem v teh pustih časih...«

Včasih sediva na zofi, včasih leživa na postelji; ona zaspí, saj ji gledam v obraz in se zamislim... ali zaspim jaz in ona se me oklene, da bi mi videla v sanje, da bi se tudi njej zatisnile oči... Vsaka ima troje otrok. Ali nikoli ne govoriva o njih. Deca spava. Kakor noč črna pred oknom, ki nikogar ne briga... Dečica sladka, sladko spavaj, breme neznansko! — O čem gre beseda? To se Vas pravzaprav nič ne tiče. Skrivnosti ni, ker ni skrivnosti v ženskah, ki že nad tri leta žive same. Neizmerna samota, praznina, smrt — to je vsa tajina najinih pogovorov. Kadar je kupila lepe čevlje, mi jih pokaže, kadar sem prejela pismo od nepričakovane strani, pismo z očitki seveda, ji ga berem... To je vse: in bolečine: glavobol, vročica, grenko nepočutje, neblaga hrana... Ah, kako enostavno je življenje, kako brutalno suhoparna in navadna je vojska! — Pred tremi dnevi potrkam zopet. Fantič pride odpirat. »Kje je mama?« V sobi. Tu moram povedati, da se je že fantiču, njenemu ljubljencu, poznalo nekaj, nekaj nedoumnega, neodkritega, tujega...

V sobi stoji ona pred pijanom in se ne okrene.

»Šana!«

Nič.

»Kako živiš?«

»Tako.«

Sedem in čakam, da se premisli.

Ona stoji pred pijanom, s hrptom obrnjena proti meni, in lista.

Najdražjo bluzo je oblekla, tisto z bruseljskimi čipkami, in glej, zapestnico s smaragdnom si je nateknila na roko. Kako bele, bisernobeke so njene roke, kako se polt blešči!

Gledam ji... v hrbet in počasi, počasi se zavem, kdo je ona in kdo sem jaz.

Še zbogom! si ne upam reči. Neslišno vstanem in se zmuznem ven. Zopet fantič zapre vrata za menoj: v njegovih očeh, v globokih očeh njenega ljubljenca, stoji zapisano vse!

Ali naj še pojasnim, kar se pojasniti ne da?

Na pijanu so stale razgrnjene note: Pesem brez besed, Peter Čajkovski, opus... To je vse, kar se v takem slučaju da povedati...«

PRI HRASTOVIH.

DRAMA V TREH
DEJANJIH.

KSAVER MEŠKO.

Godi se v večji vasi na Spodnjem Štajerskem koncem preteklega stoletja. — Med 1. in 2. dejanjem trije meseci, med 2. in 3. ena noč.

O sebe.

Hrast, velik posestnik in trgovec z vinom.

Lojze, | sina.

Tone, |

Anica, hči.

Stara Mica.

Tilika, njena vnukinja.

Strelec, bogat kmet.

Tončka, njegova hči, Tonetova žena.

Malčeva Francka, bivša dekla pri Hrastu.

Malec, njen oče.

Tine, pastir pri Hrastu.

Zefa.

PRVO DEJANJE.

Velika soba pri Hrastovih. Ob vhodu na steni, precej visoko, majhen škropilnik za blagoslovljeno vodo, v kotu kmetška peč; ob peči naokrog klop. V levi steni duri v stransko sobo. Ob njih lava z nastavkom. Skozi steklena vratca nastavka je videti večje in manjše steklenice in čaše. Proti drugemu kotu miza, okoli nje stoli. V kotu za mizo razpelo in podobe svetnikov. Na oknih posode z rožami. Na polici okna vrč vode; tik vrča pastirska torbica iz hodnega blaga. Na steni za durmi ozka prečnica z vrsto klinov. Na klinih visita dve suknji. Na steni ob vhodu v stransko sobico kmetška ura.

Prvi prizor.

Mica (sili z obzirno prijaznostjo razburjeno Francko na klop ob mizi, na kateri leži star molitvenik). Sedi, Francka, in mi povej vse lepo po vrsti in mirno.

Francka. Mirno vse to povedati, je težko, babica. Že da moram pripovedovati, kako hudo je, kako me je sram. A ko druge pomoči ni. (Sede, položi roke do kolencev na mizo, zre obupno predse.)

Mica. Le vse mi povej, Francka. Kakor pri spovedi mi povej. Če kdo na svetu ne, jaz te ne bom obsojala, ne te kregala.

Francka (jo hvaležno pogleda). To sem si rekla tudi sama. Zato sem se upala zateči k vam, edino k vam, babica.

Mica. In morebiti ti bo vendar mogoče kako pomagati.